

Рішення Європейського суду з прав людини (ЄСПЛ)
«PETRO CARBO CHEM S. E. v. Romania» від 30 червня 2020 року
(Заява № 21768/12)
Текст неофіційного перекладу рішення ЄСПЛ:

Обставини справи

Справа стосувалася рішення цивільного суду, яким було зобов'язано компанію-заявника сплатити символічну компенсацію головному виконавчому директору (CEO) компанії «Oltchim» (що була найбільшим хімічним заводом у Румунії) за критику управління CEO компанією в рамках медіаконфлікту.

Компанія-заявник була заснована у 2007 році зі штаб-квартирою в Німеччині. Вона володіє багатьма промисловими об'єктами в Європі, зокрема хімічним заводом у Польщі.

У 2007 році компанія-заявник стала головним акціонером румунської компанії «Oltchim S.A. Râmnicu Vâlcea», котра володіла найбільшим хімічним заводом у Румунії і в якій держава була головним акціонером (54 %).

Ця справа стосувалася відхилення позову компанії-заявника, поданого проти CEO компанії «Oltchim» у зв'язку із заподіянням шкоди її репутації в рамках спору в ЗМІ у 2008 та 2009 роках, головним чином стосовно управління CEO компанією.

У 2009 році після медіасуперечки компанія-заявник звернулася з позовом до румунських судів про відшкодування шкоди проти CEO компанії «Oltchim», стверджуючи, що останній у місцевій та національній пресі заявив, що компанія-заявник була відповідальною за небезпечний стан компанії, намагалася заблокувати конвертацію боргів в акції на користь держави та принизити бізнесову діяльність компанії.

Компанія-заявник стверджувала, що твердження CEO були неправдивими та дифамаційними і заподіяли шкоду її репутації та іміджу.

CEO подав позов проти компанії-заявника, зазначивши, що декілька тверджень представників компанії-заявника заподіяли шкоду його честі та діловій репутації.

У 2010 році окружний суд відхилив позов компанії-заявника та задовольнив той, що був поданий CEO. Суд зобов'язав компанію-заявника сплатити на користь CEO символічну суму – 1 румунський лей (приблизно 0,23 євро) – як відшкодування моральної шкоди у зв'язку із порушенням його права на повагу

до своєї репутації. Суд також розпорядився про публікацію цього рішення в двох послідовних випусках національної газети.

На думку суду, компанія-заявник провела медіавійну проти інтересів компанії «Oltchim» та управління нею, побічно направлену на CEO, добре відому особу в бізнесових колах. Суд також вказав, що всі дії компанії-заявника були продиктовані духом несправедливої конкуренції та відсутністю лояльності.

Суд надалі зауважив, що твердження представників компанії-заявника передали негативний образ / імідж компанії «Oltchim» та її CEO широкому загалу, викликали занепокоєння серед ділових партнерів компанії. Зрештою, суд встановив, що твердження CEO були спрямовані на заспокоєння ділових партнерів та відновлення їхньої довіри.

Пізніше компанія-заявник оскаржила це рішення суду, проте її скарга була відхилена. Скарга до Вищого касаційного суду була також відхилена.

ЄСПЛ дійшов висновку, що коментарі компанії-заявника стосувалися питання публічного інтересу щодо вільного обігу інформації та ідей у сфері діяльності господарських компаній, а також підзвітності директорів таких компаній, що вимагає високого рівня захисту свободи вираження поглядів.

Суд також вказав, що висновки щодо компанії-заявника становили втручання у здійснення нею права на свободу вираження поглядів. ЄСПЛ підкреслив, що румунські суди не забезпечили належного балансу між необхідністю захисту репутації CEO та забезпеченням дотримання вимог Конвенції в тому, що вимагаються вагомі причини для обґрунтування накладених обмежень на свободу вираження поглядів у рамках питань, що становлять суспільний інтерес та стосуються великої компанії.

Оцінка Суду

Стаття 10 Конвенції

Висновки цивільного суду проти компанії-заявника щодо заподіяння шкоди честі та репутації CEO становили втручання у право на здійснення цією компанією свободи вираження поглядів. Таке втручання було передбачене законом та спрямоване на захист репутації CEO.

Що стосується необхідності втручання у демократичному суспільстві, Суд підкреслив, що в коментарях ішлося про спосіб, у який CEO керував діяльністю «Oltchim», а не будь-якого аспекту приватного життя останнього. Стосовно коментарів міноритарного акціонера про майбутнє найбільшого хімічного заводу в Румунії, в якому держава була основним володільцем акцій, Суд дійшов

висновку, що оскаржувані твердження становили публічний інтерес, пов'язаний із вільним обігом інформації та ідей щодо діяльності потужних комерційних компаній, а також забезпечення виконання директорами таких компаній своїх обов'язків, спонукаючи їх враховувати довгострокові інтереси своєї компанії. Це вимагало високого рівня захисту свободи вираження поглядів і, зокрема, більш вузької межі свободи розсуду Договірних Держав.

ЄСПЛ далі зазначив, що румунські суди не розглянули, чи твердження компанії-заявника сприяли обговоренню питань, що становлять суспільний інтерес, та належно не оцінили, чи брав CEO активну участь в обговоренні, чи були його твердження точними і в якій формі були вчинені. До того ж більша частина цієї інформації стосувалася фінансових питань, що могли вплинути на активи компанії-заявника.

Крім цього, дійсний намір компанії-заявника полягав у тому, щоб обговорити питання управління компанією, акціями якої володіла, а не ставити під загрозу комерційний успіх та життєздатність компанії для її акціонерів та працівників, і в більш широкому сенсі – для добробуту економіки. Тому, як вбачається, коментарі компанії-заявника були мотивовані бажанням здійснювати активний контроль над компанією задля вдосконалення управління нею та сприяння створенню довгострокових планів.

Що стосується форми, в якій ці оскаржувані твердження були здійснені, коментарі компанії-заявника були відтворені та поширені як у статтях ЗМІ, так і під час конференції, організованої цією ж компанією. Використані слова жодним чином не розкривали деталей приватного життя CEO, не містили жодних образливих висловів чи тверджень, що не мали під собою жодного фактичного підґрунтя; твердження головним чином стосувалися того, яким чином CEO керував діяльністю «Oltchim».

Хоча покарання мало чисто символічний характер і жодним чином фінансово не вплинуло на компанію-заявника, Суд дійшов висновку, що воно могло вплинути стримувальним чином.

Відповідно, національні суди належним чином не збалансували необхідності захисту репутації CEO із необхідністю забезпечення дотримання норм Конвенції, за якими задля виправдання обмежень свободи вираження поглядів у рамках питань, що становлять суспільний інтерес і стосуються великої компанії, мають бути достатньо вагомі підстави. ЄСПЛ підкреслив, що балансування конкуруючих інтересів національними судами недостатньо ґрунтувалось на критеріях, визначених усталеною практикою Суду. Крім того, суди не дотримали

справедливого балансу між необхідністю захисту репутації CEO та необхідністю захисту свободи вираження поглядів компанії-заявника.

Відповідно, у цій справі було порушено статтю 10 Конвенції.

Стаття 8 Конвенції

Компанія-заявник скаржилася, що коментарі CEO щодо неї заподіяли шкоду її репутації.

ЄСПЛ визнав скаргу за цією статтею Конвенції явно необґрунтованою. По-перше, Суд зауважив, що коментарі CEO «Oltchim» належать до питань, що становлять суспільний інтерес, пов'язаний із вільним обігом інформації та ідеями щодо діяльності потужних комерційних компаній.

Більше того, компанія-заявник була великою компанією, що володіла низкою промислових об'єктів у Європі, і одночасно була акціонером компанії «Oltchim» у зв'язку із чим її дії були предметом ретельної уваги. У зв'язку з наведеним були широкі межі допустимої критики стосовного цього. По-друге, коментарі CEO стосувалися питань, пов'язаних із можливою конкурентною конфронтацією між його компанією та компанією-заявником. Хоча твердження CEO були дещо перебільшені, останні мали певною мірою схожість з оціночними судженнями. Зрештою, з огляду на відсутність доказу впливу коментарів на здатність компанії-заявника продовжувати інвестувати на румунському ринку чи діяти як бізнес-партнер Суд зауважив, що вона не може спекулювати імовірно заподіяною шкодою. Відповідно, національні органи влади не перевищили межу свободи розсуду та дотримали своїх позитивних обов'язків з гарантування права компанії-заявника на ефективну повагу своєї репутації.

Висновок

Порушення статті 10 Конвенції (право на свободу вираження поглядів) у зв'язку з незабезпеченням справедливого балансу між необхідністю захисту репутації CEO та необхідністю захисту права компанії-заявника на свободу вираження поглядів.

Рішення в цій справі ухвалене Палатою 30 червня 2020 року і набуде статусу остаточного відповідно до пункту 2 статті 44 Конвенції.